

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานียธรรม 6 ของคณะกรรมการ สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*

A MODEL FOR PARTICIPATORY MANAGEMENT BASED ON THE 6 PRINCIPLES OF SARANIYADHAMMA OF THE SCHOOL COMMITTEE UNDER THE OFFICE OF PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

นาริรัตน์ ปันดี*, อินตา ศิริวรรณ, พิรวัฒน์ ชัยสุข

Narirat Pandi*, Intha Siriwan, Peravat Chaisuk

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding Author Email: nareerat340@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 307 คน และทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานียธรรม 6 จำนวน 30 ท่าน ในช่วงเดือน มิถุนายน 2568 การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 13 รูป/คน และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัย คือแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และคู่มือการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเขียนวิเคราะห์แบบสรุปความแบบเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ความต้องการจำเป็นทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ และด้านการร่วมติดตามประเมินผล 2) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไก รวมถึงโครงการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานียธรรม 6 ในสถานศึกษา วิธีการดำเนินงาน แนวทางการประเมินผลเงื่อนไขความสำเร็จ และการบูรณาการหลัก สารานียธรรม 6

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, คณะกรรมการสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา, สารานียธรรม 6

Abstract

This research aims to 1) study the needs for participatory management and 2) develop a participatory management model for educational institutions based on the six principles of Saraniyadhamma for educational committees under the Pathum Thani Primary Educational

Service Area Office. This research utilized a combination of quantitative and qualitative methods. The quantitative research sample consisted of 307 educational committee members and piloted the participatory management model based on the six principles of Saraniyadhamma with 30 participants during June 2025. The qualitative research involved interviews with 13 members of the target group and focus groups with 9 experts. The research instruments were questionnaires, interview forms, and focus group manuals. Statistics used included frequency, percentage, mean, and standard deviation, and a qualitative summary analysis. The results of the study revealed that: 1) The study on the needs for participatory management among educational committees under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office revealed that, overall, the needs across all four dimensions were at a high level. When ranked from highest to lowest, the dimensions were: participation in action, participation in perception, participation in decision-making, and participation in monitoring and evaluation. 2) The development of a participatory management model based on the Six Saraniyadhamma Principles for educational committees under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office found that the resulting knowledge encompassed the principles, objectives, systems, and mechanisms of participatory management. It also included projects promoting participatory management in accordance with the Six Saraniyadhamma Principles, operational methods, evaluation guidelines, success conditions, and strategies for integrating these principles into educational administration.

Keywords: Participatory Management, The School Committee, Primary School, Saraniyatham 6

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งหลักในการบริหารและจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษานี้ ต้องยึดหลัก 3 ประการที่สำคัญ คือ ข้อ 1) การกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ที่ปรากฏในมาตราที่ 39 มีใจความว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง ข้อ 2) การบริหารโดยคณะกรรมการที่ปรากฏในมาตราที่ 4 มีใจความว่า ให้สถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา สถานศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่ดูแลและส่งเสริม ผลักดันกิจการต่างๆ ของสถานศึกษา และข้อ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคมซึ่งมีปรากฏในหลายมาตราของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เช่น มาตราที่ 8 (2) มีใจความว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตราที่ 9 (6) มีใจความว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (พีกรี แก้วนวล, 2560)

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยสถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้นในการบริหารภายในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ชุมชนท้องถิ่นและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญที่ทำให้ประชาชนได้ทราบถึงการดำเนินงานและ

กิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือความมั่นใจ และความนิยมให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (โสภาง วรชัญจาคีรี, 2553)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีมุ่งเน้นให้สถานศึกษาวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์หลักของโรงเรียน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงใช้ข้อมูลและผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานในการวางแผนร่วมกันของบุคลากรภายในและภายนอก เพื่อพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) การบริหารแบบมีส่วนร่วม ช่วยลดช่องว่างในการสื่อสาร ขจัดความขัดแย้งในองค์กร และช่วยให้การตัดสินใจในกระบวนการบริหารเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อประยุกต์ใช้ร่วมกับ หลักสาราณียธรรม 6 จะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้เกิดการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร (อาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรอต, 2554)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการการวิจัย ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนพระภิกษุหรือองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,539 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2567) ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2567 โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่สรุปว่า กลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวน 307 คน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

2. เครื่องมือวิจัย การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนกตามสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ จำนวน 10 ข้อ 2) ด้านการร่วม

ดำเนินการ จำนวน 10 ข้อ 3) ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ จำนวน 10 ข้อ 4) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล จำนวน 10 ข้อ รวม 40 ข้อ โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ที่สรุปว่า แต่ละคำถามจะมีคำตอบเป็นตัวเลือก 5 ระดับ (Likert, R., 1967)

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) ผู้วิจัยศึกษาระเบียบวิธีเกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถามให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ 3) ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตามวิธีการของ Rovinelli & Hambleton ด้วยเกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ทุกข้อคำถามได้รับการยอมรับ จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงภาษาให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มทดลองใช้ที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach ด้วยเกณฑ์ค่า Cronbach's Alpha มากกว่า 0.70 ขึ้นไป ทั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.971 สามารถนำไปใช้เพื่อทำการเก็บข้อมูลได้ 5) ปรับปรุง ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่าง (Cronbach, L. J., 1971)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และส่งแบบสอบถามออนไลน์ ด้วยแบบสอบถามที่สร้างจาก Google Forms

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการของ Best ที่สรุปว่า เป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (Best, J. W., 1977) และทำการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNImodified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

1. การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 13 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน 2) นักวิชาการด้านพุทธบริหารการศึกษา จำนวน 5 รูป/คน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 5 ประเด็นจากการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ 2) ด้านการร่วมดำเนินการ 3) ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ 4) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ - นามสกุล ตำแหน่ง ตอนที่ 2 สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ 2) ด้านการร่วมดำเนินการ 3) ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ 4) ด้านการร่วมติดตามประเมินผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ (Interview) ดำเนินการโดยผู้วิจัยเริ่มจากศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ การร่วมคิดตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมรับรู้ผลประโยชน์ และการร่วมติดตามประเมินผล จากนั้นกำหนดกรอบแนวคิดและจุดประสงค์ของแบบสัมภาษณ์ ปรีक्षाผู้ทรงคุณวุฒิ สร้างและตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity)

ของเครื่องมือ ปรับแก้ตามคำแนะนำ จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 13 คน โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมหนังสือขอความร่วมมืออย่างเป็นทางการและดำเนินการศึกษาภาคสนาม (Field Studies) เพื่อนำข้อมูลที่ได้อภิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 รูป/คน โดย

คัดเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) โดยใช้คู่มือสนทนาที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลเริ่มจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของคำถาม จากนั้นสร้างคู่มือการสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์สำหรับใช้จริง ผู้วิจัยจัดประชุมวางแผนวัน เวลา สถานที่ พร้อมจัดหนังสือเชิญและเอกสารประกอบ ระหว่างประชุมมีการนำเสนอข้อมูล บันทึกเสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว จากนั้นถอดเทป วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนี PN_{modified} ของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวม

	ความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวม	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			PN_{modified}	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1	ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ	4.23	0.74	มาก	4.95	3.00	มากที่สุด	0.650	3
2	ด้านการร่วมดำเนินการ	4.07	0.80	มาก	4.95	2.92	มาก	0.695	1
3	ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์	4.23	0.78	มาก	4.95	2.94	มากที่สุด	0.684	2
4	ด้านการร่วมติดตามประเมินผล	4.25	0.72	มาก	4.95	3.00	มากที่สุด	0.650	3
	รวม	4.20	0.76	มาก	4.95	2.97	มากที่สุด	0.667	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.72) ด้านการร่วมดำเนินการ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.78) ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.74) และด้านการร่วมติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

สภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 2.97) เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านจำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านการร่วมดำเนินการ ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 2.92) ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 2.94) ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 3.00) และด้านการร่วมติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 3.00) ตามลำดับ

พิจารณาค่าดัชนี $PNI_{modified}$ โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกด้าน $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.650-0.695 โดยภาพรวม $PNI_{modified}$ 0.667 เมื่อเรียงอันดับรายด้านจากมากไปหาน้อย ตามความต้องการจำเป็น คือ อันดับที่ 1 ด้านการร่วมดำเนินการ ($PNI_{modified} = 0.695$) อันดับที่ 2 ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ ($PNI_{modified} = 0.684$) อันดับที่ 3 มีค่าความต้องการจำเป็นเท่ากัน 2 ด้าน คือ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ และด้านการร่วมติดตามประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.650$)

จากผลการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณีธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้วยการศึกษาดูเอกสารเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณีธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี สอบถามคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 307 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน 2) นักวิชาการด้านพุทธบริหารการศึกษา จำนวน 5 รูป/คน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4 คน ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณีธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จากประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณีธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยผู้วิจัยสรุปตามองค์ประกอบของรูปแบบ ที่สำคัญของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณีธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณีธรรม 6 4) การนำไปใช้ 5) แนวทางการประเมินผล 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

1. หลักการ คือ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มุ่งเน้นการบริหารที่โปร่งใสและเป็นธรรม โดยยึดหลักสราณีธรรม 6 ได้แก่ การประสานความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (เมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม) การมุ่งหวังประโยชน์สูงสุดของการประสานความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (สาธารณโภคิตา) การกำหนดหลักการเพื่อการปฏิบัติในทิศทางเดียวกันของการประสานความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (สีลสามัญญตา) การตกลงหลักในหลักการของการประสานความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (ทิฏฐีสามัญญตา)

2. วัตถุประสงค์ 1) เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 2) เพื่อส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และนำหลักสราณีธรรม 6 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม 3) เพื่อบูรณาการหลักสราณีธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยใช้ เมตตา 3 ประการ ในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับซึ่งกันและกัน สาธารณโภคิตา เพื่อให้เกิดการร่วมมือแบ่งปันความคิดและประโยชน์ สีลสามัญญตา เพื่อรักษามาตรฐานและความซื่อสัตย์ในการทำงาน ทิฏฐีสามัญญตา เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันของคณะกรรมการในการพัฒนาโรงเรียน

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณีธรรม 6 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา 2) หลักสราณีธรรม 6 3) การส่งเสริมหลักสราณีธรรม

ธรรม 6 ในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการหลักสภาราณียธรรม 6 ประการเป็นแนวทางในการกำหนดตัวชี้วัดที่ครอบคลุมและส่งเสริมคุณธรรมในการทำงานร่วมกัน โดยส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมี เมตตา วจีกรรม มโนกรรม ต่อกัน สร้างระบบการทำงานที่เปิดโอกาสให้เกิด สาธารณโภคิตา หรือการแบ่งปันข้อมูลและทรัพยากรอย่างเท่าเทียมยึดถือ สีสสามัญญตา ในการปฏิบัติงานอย่างมีวินัยและจริยธรรม มุ่งไปสู่ ทัฏฐิสามัญญตา ด้วยการเห็นพ้องต่อเป้าหมายและแผนพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้การบริหารเกิดประสิทธิผลและเกิดความสามัคคีในองค์กร

4. การนำไปใช้ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษบุรี ประกอบด้วย โครงการ 6 โครงการ ดังนี้ 1)เสริมสร้างความเข้าใจและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาด้วยหลักสภาราณียธรรม 6 2)หลักสภาราณียธรรม 6 ในการส่งเสริมการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน 3)สร้างกลไกการสื่อสารและการรับรู้ผลประโยชน์ร่วมกันและหลักสภาราณียธรรม 6 4)หลักสภาราณียธรรม 6 กับการพัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลที่มีความโปร่งใส 5)ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยหลักสภาราณียธรรม 6 6)สร้างความเข้าใจและรับทราบตัวชี้วัดความสำเร็จร่วมกันตามหลัก สภาราณียธรรม 6 ได้บูรณาการหลักสภาราณียธรรม 6 ในทุกกิจกรรม เช่น ใช้ เมตตา ในการสร้างความเข้าใจระหว่างคณะกรรมการและผู้บริหาร ยึด สาธารณโภคิตา ในการแบ่งปันข้อมูลและการสื่อสารผลประโยชน์ร่วมกัน ยึด สีสสามัญญตา และ ทัฏฐิสามัญญตา ในการพัฒนาระบบติดตามและการประเมินผลอย่างโปร่งใส ใช้หลักทั้ง 6 ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม แก้ไขปัญหา และกำหนดตัวชี้วัดร่วมกันอย่างเป็นธรรม

5. แนวทางการประเมินผล ประกอบด้วย 1) การประเมินความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ แบบทดสอบ 2) การประเมินการนำไปใช้ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรม 3) การสอบถาม ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจ 4) การตรวจสอบ ได้แก่ แบบรายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา 5) การประเมินตนเอง ได้แก่ แบบประเมินตนเอง 6) การประเมินเจตคติ ได้แก่ แบบประเมินเจตคติ และมีการบูรณาการหลักสภาราณียธรรม 6 ในทุกขั้นตอน โดยเมตตา วจีกรรม มโนกรรม สะท้อนผ่านการประเมินที่ยุติธรรมและไม่ลำเอียง สาธารณโภคิตา ในการเปิดเผยผลประเมินและข้อมูลต่อทุกฝ่าย สีสสามัญญตา สร้างมาตรฐานและความโปร่งใสของกระบวนการ ทัฏฐิสามัญญตา ใช้ในการตีความผลการประเมินร่วมกัน เพื่อพัฒนาในทิศทางเดียวกัน

6. เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) เลือกรูปแบบการประเมินที่เหมาะสม ควรเลือกรูปแบบการประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินและบริบทของสถานศึกษา 2) ใช้เครื่องมือวัดที่น่าเชื่อถือ ควรใช้เครื่องมือวัดที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับในวงวิชาการ 3) รวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง ควรรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง 4) วิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน ควรวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ภาพรวมที่สมบูรณ์และนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) การบูรณาการหลักสภาราณียธรรม 6 อย่างแท้จริง โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องยึด เมตตา ในการปฏิบัติงานและสื่อสารเปิดใจ แบ่งปัน (สาธารณโภคิตา) ความรู้และข้อมูลอย่างเท่าเทียม รักษา สีสสามัญญตา ในความซื่อสัตย์และวินัย สร้าง ทัฏฐิสามัญญตา ในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันเพื่อพัฒนาโรงเรียน ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำให้เกิดการบูรณาการหลักธรรมอย่างแท้จริง และนำไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษบุรี ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ และด้านการร่วมติดตามประเมินผล ตามลำดับ

จากผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี” ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hoy and Miskel ที่สรุปว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูอาจารย์ในการศึกษาผลการวิจัย 1) การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Hoy, K. W. & Miskel, G.C., 1991) ของปารณทัตต์ แสนวิเศษ ที่สรุปว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและร่วมดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมในการรับบริการและรับความช่วยเหลือจากโรงเรียน (ปารณทัตต์ แสนวิเศษ, 2555)

ด้านการร่วมดำเนินการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยพบว่ามีค่า PNI_{modified} สูงสุด สะท้อนถึงความต้องการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี สอดคล้องกับงานวิจัยของประจวบ หนูเลี้ยง ที่สรุปว่า การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมควรมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การร่วมคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมดำเนินงาน 4) การร่วมติดตาม 5) การร่วมประเมินผล และ 6) การร่วมในผลประโยชน์ (ประจวบ หนูเลี้ยง, 2559) ของนุชา สระสม ที่สรุปว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน มี 5 ลักษณะ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและการดำเนินการตามความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา 4) การมีส่วนร่วมในการประสานประโยชน์ร่วมกัน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแบบกัลยาณมิตร (นุชา สระสม, 2560)

ด้านการร่วมรับรู้ผลประโยชน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่า PNI_{modified} สูงสุด แสดงถึงความสำคัญของการบริหารแบบโปร่งใสและเป็นธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุชาติ ธรรมกาโม ที่สรุปว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทำการพัฒนาบนพื้นฐานการบริหารงาน 4 ด้าน คือ วิชาการ บุคคล งบประมาณ และ บริหารงานทั่วไป ภายใต้การมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ 1) ร่วมตัดสินใจ 2) ร่วมปฏิบัติ 3) ร่วมรับประโยชน์ 4) ร่วมประเมินผล (พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม (ปีติ), 2560)

ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยค่า PNI_{modified} สูงสุดในข้อที่เกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจบทบาทของคณะกรรมการ รวมทั้งการสื่อสารผลการตัดสินใจของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์ ที่สรุปว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีความสมบูรณ์ถูกต้องเหมาะสม ปฏิบัติได้และสถานศึกษาได้รับประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วย คณะอนุกรรมการจากองค์กรเอกชนเข้าร่วมบริหารจัดการใน 6 ฝ่าย คือ วิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล บริหารงานทั่วไป ระดมเงินทุนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและ ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการของสถานศึกษา โดยมีการร่วมกันกำหนดหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่ส่งผลมาจากการร่วมตัดสินใจ (ศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์, 2554)

ด้านการร่วมติดตามประเมินผล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยค่า PNI_{modified} สูงสุดในข้อที่เกี่ยวกับการรับรู้ตัวชี้วัดและการนำผลประเมินไปใช้พัฒนา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญเจิด สุขอภิรมย์ ที่สรุปว่า บทบาทของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน กับการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดราชบุรี การมีส่วนร่วมและระดับความต้องการที่จะมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยใช้การร่วมติดตามประเมินผล (บุญเจิด สุขอภิรมย์, 2553)

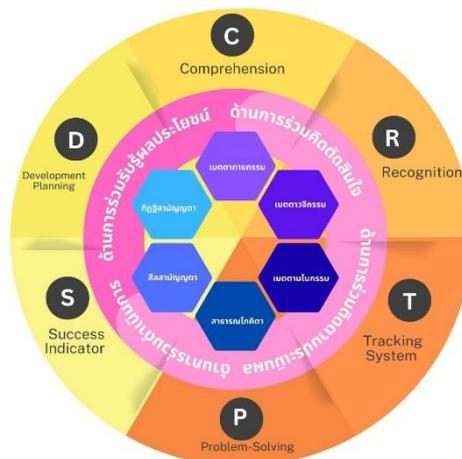
ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี สอบถามคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 307 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คนแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน 2) นักวิชาการด้านพุทธบริหารการศึกษา จำนวน 5 รูป/คน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4 คน ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จากประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยผู้วิจัยสรุปตามองค์ประกอบของรูปแบบ ที่สำคัญของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลัก สภาราณียธรรม 6 4) การนำไปใช้ 5) แนวทางการประเมินผล 6. เงื่อนไขความสำเร็จ สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุชาติ ธรรมกาโม (ปิติ) ที่ผลการวิจัยพบว่า ที่พัฒนารูปแบบการบริหาร สำหรับศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมี 4 ด้านของการบริหารและ 4 ด้านของการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล พร้อมส่งเสริมด้วยหลักสังคหวัตถุ (พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม (ปิติ), 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์ ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชนจังหวัดศรีสะเกษ ครอบคลุม 6 ฝ่าย ได้แก่ วิชาการ งบประมาณ บุคลากร บริหารงานทั่วไป ระดมทุน และประเมินผล โดยคณะอนุกรรมการร่วมกำหนดหน้าที่และตัดสินใจร่วมกัน ทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา (ศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์, 2554)

ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี และสถานศึกษาในสังกัด ควรให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเน้นไปที่สมรรถนะด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วนตามลำดับ ควบคู่กับการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างผู้บริหารให้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสภาราณียธรรม 6” “CDTRPS Model” ซึ่งบูรณาการกระบวนการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ากับ หลักสภาราณียธรรม 6 เพื่อสร้างการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า โมเดลบริหารจัดการนี้มีแกนกลางเป็น หลักสาราณียธรรม 6 ซึ่งเป็นหัวใจแห่งความสามัคคีและการเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ทำหน้าที่เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่แทรกอยู่ในทุกขั้นตอนการทำงานร่วมกัน ได้แก่ เมตตาทายกรรม ช่วยเหลือกันด้วยกาย เมตตาวาจกรรม พุดจาสุภาพสร้างสรรค์ เมตตามโนกรรม คิดดีปรารถนาดีต่อส่วนรวม สาธารณโภคี แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม สีสสามัญญตา ปฏิบัติเสมอกัน เคารพกฎระเบียบ และทิวฐีสสามัญญตา มีเป้าหมายและความคิดไปในทิศทางเดียวกัน รอบแกนกลางคือ กระบวนการบริหารจัดการ 6 ขั้นตอน (The CDTRPS Process) เริ่มจาก C: Comprehension สร้างความเข้าใจร่วมกันในบทบาท หน้าที่ และเป้าหมาย โดยใช้เมตตาวาจกรรม ทิวฐีสสามัญญตา และเมตตามโนกรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษา ต่อด้วย D: Development Planning วางแผนพัฒนาองค์กรโดยใช้ทิวฐีสสามัญญตา สาธารณโภคีตา และเมตตาในกระบวนการรับฟังความคิดเห็น R: Recognition สร้างความตระหนักรู้ถึงผลประโยชน์ร่วม แบ่งปันอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมโดยใช้สาธารณโภคีตา สีสสามัญญตา และเมตตาทายกรรม ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นระบบ โปร่งใส และมีคุณธรรมตามหลักสาราณียธรรม 6 สอดคล้องกับโครงการที่ 1-6

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา 307 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 13 คน ผลการวิจัยพบว่าความต้องการจำเป็นด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการร่วมดำเนินการและการร่วมรับรู้ผลประโยชน์สูงสุด จากการสังเคราะห์ได้รูปแบบการบริหารที่มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบกลไก วิธีดำเนินงาน แนวทางการประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จที่บูรณาการหลัก สาราณียธรรม 6 เข้ากับการทำงานร่วมกัน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสามัคคี ความโปร่งใส และเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาการศึกษา และผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปใช้ได้จริงและส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย 1.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบนี้ไปปรับใช้จริงในกระบวนการบริหารสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ 2.ควรส่งเสริมให้เกิดการประชุมหารือ การคัดเลือกบุคลากร และการกำหนดนโยบายร่วมกัน ตลอดจนการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส และเป็นธรรม 3.ควรมีการศึกษาต่อยอดโดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ เช่น อปริหานิยธรรม ทศบารมี และไตรสิกขา เพื่อเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารจัดการ 4.ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ เอกชน และประชาชน รวมถึงวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนารูปแบบที่มีความสมบูรณ์และยั่งยืนยิ่งขึ้นในการพัฒนาการศึกษาไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

นุชา สระสม. (2560). การมีส่วนร่วมใน การบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร.

ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ประจวบ หนูเลี้ยง. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง. ใน ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิติ). (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีกรี้ แก้วนวล. (2560). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี. ใน วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศรีวรรณ เกียรติสุรนนท์. (2554). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรเอกชนจังหวัดศรีสะเกษ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (2567). ระบบสารสนเทศ Big Data ข้อมูลจำนวน บุคลากร. เรียกใช้เมื่อ 9 กรกฎาคม 2567 จาก https://lookerstudio.google.com/u/0/reporting/30a55291-25f3-4de2-85b0-03cf2e5120d3/page/p_cg61er9w7c?s=l1ueu9_zWeDg
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). แนวการดำเนินงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภา วงษ์นาคเพ็ชร. (2553). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด. (2554). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะตามหลักสราณียธรรม จังหวัดนครสวรรค์. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1977). *Research in education*. (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Cronbach, L. J. (1971). *Essentials of psychological testing*. (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Hoy, K. W. & Miskel, G.C. (1991). *Al Administration: Theory, Research and Practice*. (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). The method of constructing an attitude scale. In M. Fishbein (editor), *Reading in attitude theory and measurement*. New York: Wiley & Sons.